

Lönehantering

Lycksele kommun

April 2020

Projektledare: Christer Marklund

Projektmedarbetare: Fredrik Birkeland, Jacob Svensson

Innehållsförteckning

Sammanfattning	2
1. Inledning	3
1.1 Bakgrund	3
1.2 Syfte och kontrollområden	3
1.3 Revisionskriterier	3
1.4 Avgränsning och metod	4
2. Granskningsresultat “Trygga löner”	5
3. Iakttagelser och bedömningar	6
3.1 Kontrollrutiner	6
3.2 Kontrollorganisation	7
4. Avslutning	9
4.1 Sammanfattande revisionell bedömning	9
4.2 Rekommendationer	9

Sammanfattning

På uppdrag av kommunens förtroendevalda revisorer i Lycksele kommun har PwC genomfört en granskning av kommunens lönehantering. Syftet med granskningen har varit att pröva om hantering av löner sker med tillräcklig intern kontroll. Följande områden kopplat till intern kontroll har granskats:

- Kontrollrutiner
- Kontrollorganisation

Utifrån genomförd granskning är vår **sammanfattande revisionella bedömning** att lönehantering inte helt sker med tillräcklig intern kontroll.

Den sammanfattande bedömningen baseras på bedömning av kontrollområden. Bedömningen återfinns i sin helhet under respektive delområde i rapporten.

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer till kommunstyrelsen och de kommunägda bolagen:

- Kommunstyrelsen prövar hur dess HR-enhet kan vidareutveckla den interna kontrollen inom området lönehantering. Detta kan exempelvis tillskapas genom att nyttja datadriven analys ("Trygga löner" eller motsvarande).
- Bolaget Lycksele Avfall och Vatten upprättar internkontrollplan inför kommande år samt utifrån en riskbedömning avgör om lönehantering ska lyftas in i planen.

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Kommunens revisorer har med hänsyn till risk och väsentlighet bedömt det angeläget att göra en granskning inom området lönehantering.

Personalkostnader är den enskilt största kostnadsposten inom kommunal verksamhet. Inom Lycksele kommun är delar av lönehanteringen centraliserad till kommunens HR-enhet medan övriga delar decentraliserats till berörda verksamheter inom nämnder och kommunägda bolag. Revisionen har i ett flertal granskningar påvisat brister i den interna kontrollen inom området lönehantering. Den senaste granskningen genomfördes år 2017. Bristfälliga rutiner kan riskera att granskningsområdet inte bedrivs på avsett sätt och att fastställda mål och planer inte uppnås.

Ansvaret för att säkerställa den interna kontrollen vilar på kommunstyrelse, nämnder och styrelser i kommunägda bolag.

Revisionsobjekt i denna granskning är kommunstyrelsen och aktiebolagen Lycksele Avfall och Vatten, Lycksele Bostäder, Lycksele Djurpark, Lycksele Flygplats samt Lycksele Industrihus AB.

1.2 Syfte och kontrollområden

Revisorernas uppdrag regleras i kommunallagen kapitel 12. Syftet med granskningen är pröva om hantering av löner sker med tillräcklig intern kontroll.

Granskningen omfattar följande kontrollområden:

- Kontrollrutiner
- Kontrollorganisation

Effektmål: Granskningen ska bidra till ökad styrbarhet, ökad kontroll och ökad effektivitet inom den kommunala organisationen.

1.3 Revisionskriterier

Följande revisionskriterier används i granskningen:

- Kommunallagen 6:6
- Aktiebolagslagen 8:4
- Revisionsrapport: Lönehantering, PwC, november 2017
- I övrigt se syfte och kontrollområden

1.4 Avgränsning och metod

I tid avgränsas granskningen i huvudsak till år 2019. I övrigt se syfte och kontrollområden.

Initialt har en datorstödd revision (Trygga löner) genomförts av utbetalda löner under den senaste 12-månadersperioden. Resultat från den datorstödda revisionen utgör underlag för stickprov och kompletterande intervjuer med nyckelpersoner inom verksamheten. Den datorstödda revisionen fokuserar bland annat på identifierade avvikelser och orimliga värden.

Rapporten har sakgranskats av intervjuade personer innan färdigställande.

2. Granskningsresultat “Trygga löner”

Det finns ett antal generella *riskindikatorer* kopplat till löneutbetalningar. Dessa riskindikationer omfattar potentiella felaktigheter, bedrägerier och andra konkreta risker kopplat till löneutbetalningar och betalningsmottagare.

Inom ramen för denna revision har PwC genomfört en datadriven analys av 26 710 löner utbetalda till 3 034 lönemottagare inom Lycksele kommun och de kommunägda bolagen under år 2019.

Vid vår granskning har följande noterats:

Riskindikator	Antal	Kommentar
Dubbelutbetalningar:	36	<i>Samma, eller liknande belopp har betalats ut flera gånger samma månad till samma konto</i>
Flertalsutbetalningar	533	<i>Samma betalmottagare har under perioden fått flera löneutbetalningar (med olika belopp).</i>
Små utbetalningar <i>Visar på antal utbetalningar som är under 1 000 kr</i>	1 973	Vi noterar att antalet är stort. Detta förklaras bl.a av förekomsten av en central vikariepool, från vilken personal avropas för tjänstgöring inom bl.a. vård- och omsorg på timbasis. Det förklaras även av att det kan vara utbetalningar av pensionsavsättning när beloppen är så små att de inte kan registreras hos KPA. Det kan också vara sammanträdesarvoden till politiker.
Avvikande belopp	651	<i>Utbetalning har gjorts, där beloppet avviker märkbart från de belopp som brukar betalas till den betalningsmottagaren</i>
Under 18 år eller över 65 år (utbetalning till ej anställd)	367	<i>Lön har betalats ut till mottagare med ålder under 18 eller över 65 år.</i>
Ej med i anställningsregistret <i>Utbetalning av lön har gjorts till mottagare som inte är anställd i verksamheten.</i>	1 009	Vi noterar att antalet är stort. Dessa utbetalningar kan exempelvis vara avräkningar vid anställningens avslut. I samband med faktakontroll framkommer en ytterligare förklaring till varför det är så många poster. Det anställningsregister vi haft tillgång till har enbart innehållit anställda inom Lycksele kommun och inte anställda i de kommunala bolagen. Kommunen har därför genomfört egna stickprov som visar att de personer som ingått i kommunens stickprov inte har någon anställning eller uppdrag inom Lycksele kommun, utan enbart är anställda i ett av de kommunala bolagen.

3. Iakttagelser och bedömningar

3.1 Kontrollrutiner

I den granskning som genomfördes 2017 avseende personal- och lönehantering bedömdes att:

- Kommunstyrelsens internkontroll är bristande
- Lycksele Avfall och Vattens internkontroll är bristande
- Lycksele Djurparks internkontroll är till övervägande del tillräcklig
- Lycksele Flygplats internkontroll är till övervägande del tillräcklig
- Lycksele Bostäders internkontroll är tillräcklig.

Iakttagelser

2017 års granskning har behandlats av kommunstyrelsen, styrelsen i Lycksele Bostäder samt Lycksele Flygplats. Kommunstyrelsen beslutade i februari 2018 att ge HR-chef i uppdrag att ta fram en tydlig rutin för lönearbete som innefattar även bolagen.

Återrapportering ska enligt beslutet ske till kommunstyrelsen. Personalnämnden har antagit rutin för lönearbete i september 2018. Beslutet är skickat till styrelsen samt de kommunala bolagen. Vi noterar att återrapportering till styrelsen har skett per oktober 2018. Vi noterar att styrelsen inte fattat några beslut med anledning av övriga rekommendationer i granskningen:

- Krav på återrapportering av beslut som stärker internkontrollen vad gäller att tillse att beslut verkställs i enlighet med politikens avsikt
- De bolag som inte har internkontrollplaner bör upprätta sådana inför kommande år samt utifrån en riskbedömning avgöra om lönehantering bör lyftas in i planerna.

Utöver att notera informationen har styrelsen i bostadsbolaget och flygplatsen inte beslutat om några åtgärder p.g.a. resultatet av granskningen. D.v.s resultatet bedömdes inte motivera några specifika åtgärder. Vi kan inte styrka att styrelsen i Lycksele Avfall och Vatten eller Lycksele Djurpark har behandlat granskningen.

I syfte att säkerställa att ovan nämnda rutiner och andra styrande dokument implementeras i hela kommunkoncernen ska Lycksele Stadshus AB upprätta en företagspolicy. Företagspolicy har antagits av kommunfullmäktige 2019-02-25. Granskningen kan inte belägga att policyn reglerar detta granskningsområde.

Tabell 1
Av revisorerna lämnade rekommendationer 2017

Rekommendation	Aktuellt läge 2019
Rutin för hela lönehanteringsprocessen är upprättad och införd i hela kommunkoncernen	Rutin är upprättad och lönehanteringsprocessen är reviderad.
Rutinen säkerställer att det krävs två personer i förening för signering mot bank vid överföring av pengar, att kontroll görs avseende ändringar	I princip samma läge som vid granskningen 2017. Två personer i förening tillämpas inte. Däremot tillämpas två personer i förening

i lönesystemet samt att ansvarig chef attesterar lönelistorna.	vid extra utbetalningar, d.v.s. utbetalning utanför lönefil. Denna signering sker då av två löneadministratörer.

Bedömning

Kontrollområdet är delvis uppfyllt.

Bedömningen baseras på att en reviderad rutin för lönehantering har antagits. Bedömningen baseras även på att styrelsen beaktat en av tre rekommendationer som samtliga syftar till att utveckla kontrollen inom granskningsområdet. Bedömningen baseras avslutningsvis på att det inte går att styrka att rutinen har införts inom hela kommunkoncernen.

3.2 Kontrollorganisation

Av den granskning som genomfördes 2017 framgår att lönehantering endast i begränsad utsträckning ingår i de olika granskningsobjektens internkontrollplaner.

Tabell 2
Lönehantering i internkontrollplan

Nämnd/bolag	Ingick i internkontrollplan 2017
Kommunstyrelsen	Ja
Lycksele Bostäder	Nej (men kontroller finns)
Lycksele Djurpark	- (IK-plan ej upprättad, kontroller finns)
Lycksele Flygplats	- (Kontroller finns)
Lycksele Avfall och Vatten	- (IK-plan ej upprättad, ej kontroller)

Iakttagelser

Årets granskning visar följande:

Tabell 3
Av revisorerna lämnade rekommendationer 2017

Rekommendation	Granskade organ	Aktuellt läge 2019
Lönehantering ingår i de olika granskningsobjektens internkontrollplaner	Kommunstyrelsen	IK-plan upprättad. Kontroller finns*
	Lycksele Bostäder	IK-plan upprättad. Kontroller finns i IK-plan. Kontroller under 2021.
	Lycksele Djurpark	IK-plan upprättad. Kontroller finns.
	Lycksele Flygplats	IK-plan upprättad. Kontroller via rutin för revision och kvalitetskontroll finns.
	Lycksele Avfall och Vatten	Samma läge som 2017, ingen IK-plan eller implementerad löneprocess.
	Lycksele Industrihus	IK-plan finns. Kontroller via styrelsen.

*Av styrelsens riskanalys 2019 framgår att det finns risk för:

- Felaktig hantering av löneattestering
- Försenade löneutbetalningar
- Rutin kring lönehantering följs inte

Hur riskerna *ska* hanteras framgår av dokumentet. Vi har inte tagit del av någon uppföljning som redovisar hur riskerna *har* hanterats i praktiken.

Inom ramen för granskningen har det gjorts stickprovskontroll som tar utgångspunkt från den datadrivna analysen "Trygga löner". Totalt valdes 10 stycken stickprov ut för närmare granskning. Två stickprov valdes ut för varje riskindikator. Tabellen nedan (tabell 4) beskriver översiktligt utfallet av genomförd stickprovskontroll. Notera att kommentar endast avser utvalda stickprov.

Tabell 4. Resultat, stickprov "Trygga löner"

Riskindikator	Kontrollfråga	Kommentar
Avvikande belopp	Är identifierade betalningar korrekta? Hur kan avvikelserna förklaras? Är större belopp behörigt godkänt i enlighet med kommunens/företagets attestordning?	Ja, identifierade betalningar är korrekta. Avvikelserna härleds till att en visstidsanställning övergått till en tillsvidareanställning, samt till slutavräkning i samband att person avlidit.
Dubbelutbetalningar	Är identifierade dubbelbetalningar faktiska dubbelbetalningar? Kan de förklaras av naturliga faktorer eller har de redan åtgärdats?	Ja, identifierade dubbelbetalningar är korrekta. Avvikelserna avser utbetalda arvoden.
Flertalsutbetalningar	Är identifierade flertalsbetalningar korrekta? Kan de förklaras av naturliga faktorer eller har de redan åtgärdats?	Ja, identifierade flertalsbetalningar är korrekta. Avvikelserna beror på att personerna i fråga har dubbla befattningar inom den kommunala koncernen.
Under 18 eller över 65 år	Är identifierade mottagare utanför förväntat åldersspann giltiga och korrekta?	Ja, identifierade mottagare utanför förväntat åldersspann är korrekta.
Småutbetalningar	Är betalningar giltiga och korrekt hanterade? Men framförallt, varför gjordes betalningar ej i ordinarie fil?	Ja, identifierade småutbetalningar är korrekta. Personerna i fråga är timanställda i kommunen. Vid kontroll framgår att utbetalningarna till personerna har genomförts i samma lönekörning, d.v.s. i ordinarie lönefil.
Ej anställd	Är betalningar giltiga och korrekt hanterade? Om giltig mottagare, men systemfel inträffat, varför har det inträffat?	Ja, identifierade betalningar är korrekta. Betalningarna utgörs av avgångsvederlag samt slutavräkning i samband med avliden person.

Bedömning

Kontrollområdet är delvis uppfyllt.

Bedömningen baseras på att en kontrollorganisation för lönehantering delvis finns. Vi noterar att riskanalyser har genomförts som underlag för upprättade internkontrollplaner.

Bedömningen baseras även på att kontrollorganisationen inte har utvecklats i tillräcklig utsträckning. Vi noterar att resultatet förbättrats för Lycksele Bostäder jämfört med föregående granskning. Bedömningen baseras avslutningsvis på att det lämnats rimliga förklaringar på frågor i stickprovskontroll.

4. Avslutning

4.1 Sammanfattande revisionell bedömning

Utifrån genomförd granskning är vår sammanfattande revisionella bedömning att lönehantering inte helt sker med tillräcklig intern kontroll.

4.2 Rekommendationer

För att utveckla verksamheten lämnas följande rekommendationer till kommunstyrelsen och de kommunägda bolagen:

- Kommunstyrelsen prövar hur dess HR-enhet kan vidareutveckla den interna kontrollen inom området lönehantering. Detta kan exempelvis tillskapas genom att nyttja datadriven analys ("Trygga löner" eller motsvarande).
- Bolaget Lycksele Avfall och Vatten bör upprätta internkontrollplan inför kommande år samt utifrån en riskbedömning avgöra om lönehantering ska lyftas in i planen.

2020-04-06

Bo Rehnberg

Uppdragsledare

Christer Marklund

Projektledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Lycksele kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2019-10-14. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.